

İMAM RIZA OCAĞI'NDA İNANÇ UYGULAMLARI

Yusuf Can SEVEN¹

ÖZET

Anadolu coğrafyasında yer alan inanç- dede ocaklarından biri olan İmam Rıza Ocağı'nın Tunceli, Erzincan, Malatya, Elazığ, Sivas illeri dışında bir kolu da Yozgat, Tokat ve Çorum illerine yerleşerek inançsal ve düşünsel pratiklerini hâlen sürdürmektedirler. Bu çalışmada, Tokat ili Zile ilçesi Büyükkök köyü İmam Rıza Ocağı dedelerinden olan Şahin Petek Dede ile yapılan görüşmeye yer verilmiştir. Görüşme süresince Alevi inancının temel kavramları ile Tokat iliyle birlikte Yozgat ve Çorum illerinde İmam Rıza Ocağı'nın inançsal-düşünsel yapısıyla ilgili uygulamalara açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Alevilik, İmam Rıza Ocağı, Tokat, Yozgat, Çorum, Dede, İnanç, Gelenek

FAITH PRACTICES IN İMAM RIZA ASSOCIATION

ABSTRACT

A branch of İmam Rıza Association (except for the provinces of Tunceli, Erzincan, Malatya, Elazığ, Sivas), which is one of the faith-dede associations taking place in Anatolia, settled in the provinces of Yozgat, Tokat, Çorum and has kept its faith and thought practices. In this paper, an interview conducted with Şahin Petek Dede, who is the dede of İmam Rıza Association in Büyükkök Village, Zile District of Tokat was given place. During the interview, the basic concepts of Alevi faith and the practices about the structure of faith and thought of İmam Rıza Association in the provinces of Yozgat and Çorum together with Tokat were tried to explain.

Key Words: Alevism, İmam Rıza Association, Tokat, Yozgat, Çorum, Dede, Faith, Tradition

GİRİŞ

Anadolu Aleviliğinde gelişen tarihsel süreçte karşımıza çıkan en önemli kurum inanç-dede ocaklarıdır. Anadolu'nun birçok farklı bölgesinde etkili olan Alevi inanç-dede ocakları, yüz yıllardır Alevilik öğretisini yaşatmak amacındadır. On İki İmamların sekizincisi olan Hz. Ali er- Rıza, Anadolu Aleviliğinin önemli temsilcilerindendir. İmam Ali Rıza, yüzyıllardan beri Türkler arasında özel bir konuma sahip olmuştur. Türk halkının yüzyıllar boyu İmam Rıza türbesini ziyaret etmeye gösterdikleri önem, İmam Rıza'ya karşı besledikleri sevginin açık kanıtıdır. İmam Rıza Ocağı, Horasan'da kurulmuş ve bu öğreti Anadolu başta olmak üzere geniş

¹ Gazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 2. Sınıf Öğrencisi Gazi Üniversitesi, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi Çalışanı

bir coğrafyaya yayılmıştır. 13. yüzyılda ortaya çıkan Moğol istilası sebebiyle İmam Rıza Ocağı mensupları, Horasan'dan Anadolu'ya gelerek bu coğrafyaya yerleşmişlerdir. Anadolu'da Tunceli, Erzincan, Malatya, Elazığ, Sivas illerine yerleşen İmam Rızalıların bir kolu da Tokat, Yozgat ve Çorum illerini kendilerine yurt edinmişlerdir.

Tokat, Yozgat ve Çorum illerinde İmam Rıza Ocağı'nın inançsal yapısı ile Alevi inancının temel kavramlarına değinileceği bu çalışmada Tokat ili ve çevresindeki İmam Rıza ocağının düşünsel yapısı ile uygulanan pratikleri, İmam Rıza Ocağı dedelerinden biri olan Şahin Petek Dede ile yapılan görüşme kapsamındaki bilgiler doğrultusunda ortaya koymaya çalışacağız².

Şahin Petek Dede, 1964 yılında Tokat ili Zile ilçesi Büyükkaköz³ Köyü'nde dünyaya gelmiştir. Evli ve iki çocuk sahibi olan Dede, işçi emeklisidir ve bugün Ankara'da ikamet etmektedir. İmam Rıza Ocağı'na mensup olan Şahin Petek Dede, cem erkânında müşşid postu makamındadır ve bu hizmetini hâlen cemlerde sürdürmektedir. Röportaj yapma teklifimizi kabul eden Şahin Petek Dede ile 13 Kasım 2010 Cumartesi günü kendi evinde söyleşimiz gerçekleştirilmiştir.

Yusuf Can Seven (Y.C.S) : Aleviliği tanımlayabilir misiniz?

Ş.P (Ş.P) (K.K.1) : Aleviliğin sözlü veya yazılı olarak tanımını yapmak gerçekten çok zordur. Aleviliği yaşamak gerekir. Hak- Muhammed-Ali'yi, Kuran-ı Kerim'i, Ehl-i Beyt'i kişi kendi özünde görmelidir. Alevilik sözde değil, özde yaşanmalıdır. Alevilik, ulu bir yoldur ve bu yol bizlere Peygamber Efendimizin, İmam Ali'nin kutsal bir emanetidir.

Y.C.S: Hz. Muhammed'in Alevi inancındaki yeri ve önemi nedir?

Ş.P: Hz. Muhammed, bizim peygamberimizdir. Alevilikte çok büyük bir değere sahiptir. Hz. Muhammed, bizim müşşidimizdir. Müşşid postu, Hz. Muhammed'i temsil eder.

Y.C.S: Hz. Ali'nin Alevi inancındaki yeri ve önemi nedir?

Ş.P: Hz. Ali'nin Alevilikteki önemi, değeri asla tartışılmaz. O, bizim yolumuzun rehberidir. Bazı çevreler bunu yanlış bir şekilde algılıyorlar. Hz. Ali'yi, Hz. Muhammed'den daha üstün gördüğümüzü sanıyorlar. Kesinlikle böyle bir şey düşünülemez. Bu yolu, bizlere onlar emanet etmiştir. Hz. Ali, Hz. Muhammed'in hem amcasının oğlu, hem damadıdır. Bu nedenle bizler bu tür bir ayrımı yapamayız. Hz. Ali, Allah'ın Aslanıdır. Peygamber Efendimiz, Hz. Ali hakkında şu sözleri söylemiştir: " Hz. Ali'deki vasıflar çok farklıdır, ben onun vasıflarına ayan olamadım." Hz. Ali, cümlemizin yardımcısı olsun.

² Bu çalışmada, bazı kavramların net bir şekilde ortaya konulması amacıyla kaynak kişilerden de faydalanılmıştır. Kaynak kişi listesi çalışmanın sonunda yer almaktadır.

³ Büyükkaköz köyü, Tokat ilinin Zile ilçesine bağlı bir köydür. Tokat iline 107 km, Zile ilçesine 40 km uzaklıktadır. (K.K.1-K.K.3-K.K.4)
Yozgat ili Çekerek ilçesine de 17 km uzaklıktadır. Büyükkaköz köyü; Küçükaköz, Kırkdilim, Doğanoglu, Gümüşkaşköy, Şeyhköy, Alihoca, Yücepınar gibi köylere komşudur. (K.K.1-K.K.3-K.K.4)

Y.C.S: Ehl-i Beyt'in Alevi inancındaki yeri ve önemi nedir?

Ş.P: Peygamber Efendimiz: *“Benim sizlere iki emanettim vardır: Biri Kuran-ı Kerim'im, biri Ehl-i Beyt'imdir.”* diye buyurmuştur. Peygamberimizin Ehl-i Beyt'ine inanmayan, o yoldan gitmeyen hiçbir zaman medet umamaz. Ehl-i Beyt, Hz. Nuh'un gemisine benzer. Nasıl ki, Nuh'un gemisine binenler tufanda helak olmadı, kurtuldu; Ehl-i Beyt yolundan da gidenler, inançlarını yaşayarak huzura ererler.

Y.C.S: On İki İmamlar'ın Alevi inancındaki yeri ve önemi nedir?

Ş.P: On İki İmamlar'ımız, Ehl-i Beyt'in soyundan gelmektedir. On İki İmamlar, yolumuzu yaşatan, yolumuzu yürüten ulularımızdır. Bektaşiler, Dedebabalar ve Dedeler On İki İmam neslinden gelmektedir.

Y.C.S: Hoca Ahmed Yesevi kimdir? Alevilik inancındaki yeri ve önemi nedir?

Ş.P: Hoca Ahmed Yesevi' de Ehl-i Beyt'ten zuhur edip geliyor. O'da bizim bir ulumuzdur, bir pirimizdir. Pir Hoca Ahmed Yesevi, günümüzdeki öğretmenler vasfındadır. Yolumuzun öğreticisidir.

Y.C.S: Hoca Ahmed Yesevi'nin öğretilerini Anadolu'da irşadını sağlayan bir ulumuz da Hünkâr Hacı Bektaş Veli'dir. Hünkâr Hacı Bektaş Veli'nin Alevi inancındaki yeri ve önemi nedir?

Ş.P: Alevi toplumu Hacı Bektaş Veli'yi, piri ve üstadı olarak bilir. O, hem Ali'dir hem Veli'dir. Bizim Alevi felsefimize göre Hacı Bektaş Veli, çok yüksek bir mertebededir.

Y.C.S: Alevilerdeki Kuran-ı Kerim anlayışı ile ilgili olarak bilgi verebilir misiniz?

Ş.P: Bizim temel kaynağımız Kuran-ı Kerim'dir. Kuran-ı Kerim; herkesin saygı ve sevgi duyduğu, doğru yolu gösteren, eğitici-öğretici bir kılavuzdur. Kuran-ı Kerim, Peygamber Efendimiz'in bizlere değerli bir emanettir. Bizim özümüz, Kuran-ı Kerim'e bağlıdır.

Y.C.S:Bazı çevreler Alevi inancının İslamiyet ile ilişkisinin olmadığını ifade ediyor. Alevi inancını, İslam dışı olarak görüyorlar. Bir Alevi dedesi olarak bu konu hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Ş.P: Bu düşüncede olan kişiler, Peygamber Efendimiz'i de tanıımıyordu. Ehl-i Beyt'i de tanıımıyordu. Peygamberimiz İslamsa, Ehl-i Beyt'imiz islamsa, o vakit bizlerde İslamız. Bizlerin temel kaynağında İslamiyet vardır. Bu sözleri söyleyenler; bilinçsizdir ve bilgisizdir. O zaman bunların başka bir peygamberi, başka bir kitabı vardır. Kesinlikle böyle bir düşünce olamaz, çok yanlıştır.

Y.C.S: Horasan Erenleri kimlerdir?

Ş.P: Erenlerimiz, Aleviliği daha doğrusu İslamiyet'i yaymak için Horasan bölgesinden, Anadolu'ya ve birçok bölgeye dağıldılar. Bu erenlerin kimilerine; Rum Erenleri dendi, kimilerine de Gayıp Erenler dendi. Erenlerimiz, Anadolu'ya ve Balkanlara dağılarak, inancımızı yaymaya çalışmışlardır.

Y.C.S: Şah İsmail Hatai'nin Anadolu Aleviliğindeki yeri ve önemi nedir?

Ş.P: Alevilikte Şah İsmail'in çok büyük değeri vardır. Alevi toplumu O'nu bir hükümdar olarak görmüştür. 15. yüzyılda Alevi toplumu için büyük bir mücadeleye girişmiştir, çok fedakârlıklar göstermiştir. Bizler cemlerimizi mühürlerken, mutlaka Şah İsmail'den deyişler, duvaz imamlar okuruz. Hatai'den nefes okunmayınca kesinlikle cemimiz mühürlenmez. Şah İsmail, çok büyük bir şairdir.

Y.C.S: Anadolu coğrafyasında birçok Alevi ocağı mevcuttur. Sizce ocak ne demektir? Anadolu Aleviliğinde, Alevi ocaklarının önemi ve işlevselliği nedir?

Ş.P: Ocaklar, bizim yolumuzun birer inançsal merkezidir. Ocaklarımız sayesinde bizler yolunuzu öğreniyoruz. Hacı Bektaş Veli'den önce de ocaklarımız vardı; ama Anadolu'daki ocaklar Hacı Bektaş Veli ile birlikte oluştu ve hâlen de ocaklarımız hizmetlerini yürütmektedir.

Y.C.S: Sizin bağlı bulunduğunuz ocak hangisidir?

Ş.P: Bizim ocağımız, On İki İmamlardan sekizincisi olan İmam Rıza Ocağıdır. Bizler İmam Rıza Ocağına bağlıyızdır.

Y.C.S: Bağlı bulunduğunuz ocağın ve aşiretin geçmişi hakkında bilgi verir misiniz?

Ş.P: Bizim ecdatlarımız, Horasan'dan gelmişler. Geçmişimizle ilgili olarak yazılı kaynağımız yoktur. Bildiklerimiz; dedemizden, babamızdan bizlere anlatılanlardır. Tunceli⁴, Erzincan, Malatya⁵, Sivas'a ve Elazığ'a⁶ yerleşmişler. O illerden de Yozgat, Tokat, Çorum ve Amasya'ya da göç etmişler. Bunları büyüklerimiz bizlere anlatırdı. Bizlere "Canıbekliler" derler. Biz, Canıbek aşiretindeniz.

Y.C.S: Yörenizde İmam Rıza Ocağına bağlı olan başka aşiretler var mı?

Ş.P: "Şihhonlar" aşireti vardır. Bu aşiretten olanlar komşu köylerimizdendir. Bir de "Milli"⁷ dediğimiz bir aşiret daha vardır, bunlar da İmam Rıza Ocağındandır.

4 İmam Rıza Ocağı'na mensup olan kişilerin Anadolu'da ilk olarak yerleştikleri bölge Tunceli ilinin Pertek ilçesi Koçpınar- eski ismi "Vasgird"- köyüdür. (K.K.2)

5 Ocak merkezi, Malatya ili Pötürge ilçesi Üyüküşağı(Gündeğer) köyüdür. Bu ocak mensupları, kendilerine "İmam Rızalılar" derler; fakat bu yanlış bir söylemdir. Çünkü İmam Rıza'nın tek oğlu vardır. Bu oğlu İmam Taki'dir. İmam Taki'nin de İmam Naki ve Musa Araç adında iki oğlu olur. İmam Naki'nin oğlu İmam Hasan Asker ve onun oğlu İmam Mehdi, Abbasiler tarafından ortadan kaldırıldığından dolayı bu kol yok olmuştur. İmam Rıza'nın soyu, Seyyid Musa Araç ile sürmüştür ve onun soyundan Pir İlyas, Hacı Bektaş Veli, Sucaettin Veli, Abdal Musa, Ali Seydi, Kızıl Deli, Sarı Saltık, Hüseyin Abdal, Hasan Dede gelmektedir. İmam Rızalılar adı, Seyyid Musa Araç kolundan gelmektedir. Malatya-Pötürge'deki İmam Rızalıların mürsitliğini, Mineyik dedeleri yapmaktadır. İmam Rızalıların bir kolu, yakın tarihte Tunceli ilinin Pertek ilçesinin Koçpınar köyüne gelip yerleşmiştir. Malatya, Antep, Erzurum, Kars köylerinde de İmam Rızalılar yaşamaktadır (Saltık 2009,194).

6 İmam Rıza Ocağı'nın dedeleri yoğunlukla Malatya, Sivas, Elazığ'da bulunmaktadır. Malatya ili Pötürge ilçesi Gündeğer(Hüsük Uşağı) köyündeki dedeler soylarının İmam Rıza veya Musa-i Hardi Ocağı'ndan olduklarını kabul etmektedirler. Elazığ'da bulunan İmam Rıza Ocağı'na mensup olan dedeler, Elazığ merkeze bağlı Şabanlı köyündedirler. Şabanlı köyünde bulunan dedeler, İmam Rıza Ocağı'na mensup olup kökünde aynı aileden gelmektedirler. Soyadları "Ergündüz" ve "Özdür." İmam Rızalılarının bir kolu da Sivas ili Çetinkaya ilçesi "Hido" nun köyüdür.(K.K.2)

7 "Milli", diye tabir edilen aşirete mensup olanlar, Amasya yöresinde ikamet etmektedirler. (K.K.1 - K.K.3-K.K.6)

Y.C.S: İçinden gelmiş olduğunuz topluluğun kökeni nedir?

Ş.P: Atalarımız, Horasan'dan gelmişlerdir. Bizler Türk'üz ve Türkçe bizim dilimizdir; ama yöremizde Kürtçe de konuşulmaktadır⁸.

Y.C.S: Birçok Alevi dedesinin soy şeceresi vardır. Sizin de soyunuzu gösteren bir şeceranız var mıdır?

Ş.P: Soyumuzu gösteren şeceremiz yoktur. Şeceresi olan dedelere de çok büyük bir saygım vardır. Benim düşünceme göre, dedenin talibi varsa en büyük şecere, yani belge, kanıt o talibidir. Bir dedenin soy şeceresi olabilir; fakat dedeliğini yapacak talibi yoksa o şecerenin bir önemi olmaz. En önemli şecere, dedenin talibidir.

Y.C.S: Ocağınızda siz, mürşid postundasınız. Sizce Pir, Mürşid, Rehber ve Evlad-ı Resul ne demektir?

Ş.P: Bu yol bizlere Peygamber Efendimiz'den, İmam Ali'den, Hz. Hüseyin'den, Hacı Bektaş Veli'den bir miras, bir emanet olarak kalmıştır. Bu yolu, şimdi bizler yürütmeye çalışıyoruz ve bu yolu devam ettireceğiz. Mürşidimiz, Hz. Muhammed'dir. Rehberimiz, İmam Ali'dir. Pirimiz, Hz. Hüseyin'dir. Evlad-ı Resul ise Ehl-i Beyt'ten gelen ve yolu süren zatlarımızdır.

Y.C.S: Dedelik kurumunun Alevi inancındaki yeri ve önemi nedir?

Ş.P: Dede, Alevi toplumunun bir önderidir. Topluma yol gösteren kişidir, bir öğretmendir.

Y.C.S: “El ele, el hakka” ne demektir?

Ş.P: Kendi özünü, başka bir canda görmektir. Cenab-ı Allah'ı özünde hissetmektir. “El ele, el hakka” diyerek, birlik ve beraberliğimizi sağlayarak hakka yürümeyi amaç hâline getirmektedir.

Y.C.S: Alevi dedelerinin soyu nereye dayanır?

Ş.P: Dedelerin soyu, bir Seyyid olan İmam Hüseyin'e dayanır. İmam Hüseyin, bir Seyyid'dir. İmam Hasan ise bir Şerif'tir. Dedelerin soyu Ehl-i Beyt'e dayanır.

Y.C.S: Dede olabilmenin koşulları nelerdir?

Ş.P: Dede olacak kişi, ahlaklı olmak zorundadır. Eline, beline, diline sahip olmalıdır. Ocakza-
de soyundan olması gerekir.

Y.C.S: Siz dedelik hizmetine ne zaman ve nerede başladınız?

Ş.P: Dedem Mehmet Ali Petek, dedelik görevini yürütüyordu. Dedem hakka yürüyünce, babam Hüseyin Petek posta oturdu. Babam kısa bir süre bu hizmeti yürüttü ve hakka yürüdü. Babamdan sonra da bu görevi ben devraldım ve hâlen bu hizmeti yürütüyorum. Kesin tarihini hatırlamıyorum; ama tahmini olarak ben bu göreve 1988–89 senelerinde başladım.

⁸ Tunceli ve çevre illerinde yaşayan ve zamanla Yozgat, Tokat, Çorum illerine bağlı köylere göç edip yerleşen İmam Rızalılar, doğu bölgesinin egemen kültürünün etkisinde kalarak (Kurmancı) Kürtleşmişlerdir. Ancak bölge halkı aslen Horasan'dan geldiklerini, Türk olduklarını ve egemen kültürlerin etkisinde kalarak Kürtleştiklerini ileri sürmektedirler. (K.K.1- K.K.3-K.K.6)

Y.C.S: Sizin soyunuzdan ve farklı soydan olup sizin ocağınızda dedelik hizmetini yürüten başka dedeler var mıdır?

Ş.P: Benim sülalemde benden başka dedelik yapan kişi yok. Bizim yöremizde farklı aşiretlerden İmam Rıza Ocağı'na bağlı olan dedelerimiz var. Kırkdilim köyünde Abidin Yıldız Dede'miz var. Abidin Dede, 2009 yılında hakka yürüdü. Abidin Dede'nin yerine, torunu Erzade Yıldız Dede, hâlen de dedelik görevini yürütmektedir ve Küçük Toraman köyünde Rıza Akbaş Dede, dedelik görevini hâlen yürütmektedir⁹. Çorum-Ortaköy'den Ahmet Dede'miz var. Küçükaköz köyünde Nesimi Yıldız Dede, Kemal Yıldız Dede ile Yücepınar köyünde Bahri Doğanay Dede, dedelik hizmetini hâlen yürütmektedirler¹⁰.

Y.C.S: Ocağınızda dedenin eşi ile cemlerinizde bulunan bay ve bayanlar için ne tür ifadeler kullanılır?

Ş.P: Cemlerimizde bulunan herkes eşittir ve hepsi bizim canımızdır. Bizim yörede, dedenin eşine "ana" denir. Cemlerimizde bulunan bayanlara genelde "bacılar" deriz. Bir de "mümin müslim" diye bir ifade vardır. "Mümin" erkekler için, "müslim" ise bayanlar için söylenir.

Y.C.S: Talib ne demektir?

Ş.P: Dedeye bağlı olan canlara talib denir. Dede de bir talibdir. Hepimiz, bu yolun talibiyiz.

Y.C.S: Talib olabilmenin koşulları nelerdir?

Ş.P: Talibin de çok büyük bir sorumluluğu ve görevi vardır. Talib de; eline, beline, diline sahip olmalıdır. Yanlış yapmaması, doğru işler yapması gerekir.

Y.C.S:Ocağınızın mensubu olan canlar hangi bölge ve illerde yaşamaktadır?

Ş.P: Geçmiş senelerde cemlerimizi köylerimizde yapardık. Köyden kente göçün başlaması ile birlikte, taliblerimiz de köyden kentlere göç ettiler. Günümüzde başta İstanbul olmak üzere, Ankara ve yöremizdeki köylerde taliblerimiz vardır¹¹.

9 Yozgat ilinin Çekerek ilçesine bağlı Kırkdilim, Doğanoglu, Başalan; Yozgat ilinin Aydıncık ilçesine bağlı Büyük Toraman, Küçük Toraman, Sakızlı, Güroğlu, Kırımoluk ve Üzümlük köyleri ile Tokat ilinin Zile ilçesine bağlı Alihoca, Büyükkök, Gümüşkaşköy köyleri "Canibek" aşiretine mensup olup İmam Rıza Ocağı'na bağlıdır. Bu köylerde yaşayan taliplerin pirleri Yozgat ilinin Çekerek ilçesine bağlı Kırkdilim köyünden Abidin Yıldız ile Küçük Toraman köyünden Rıza Akbaş'tır. 2001 yılında Abidin Yıldız'ın yaşamış olduğu sağlık problemlerinden dolayı pir postunu torunu ErzadeYıldız'a bırakmıştır. (K.K.1 - K.K.3-K.K.6)

10 Tokat ilinin Zile ilçesine bağlı Küçükaköz, Yücepınar ve Yücepınar köyünün mahallesi olan Cıgerbağı, Şeyhköy köyleri de "Şihhonlar" veya "Şehyonlar" diye tabir edilen soya mensup olup İmam Rıza Ocağı'na bağlıdır. Bu köylerde yaşayan İmam Rızalıların pirleri Küçükaköz köyünden Nesimi Yıldız ve Kemal Yıldız; mürşitleri ise Yücepınar köyünden Bahri Doğanaydır.(K.K.4)

11 Yozgat ilinin Çekerek ilçesine bağlı Kırkdilim, Doğanoglu, Başalan; Yozgat ilinin Aydıncık ilçesine bağlı Büyük Toraman, Küçük Toraman, Sakızlı, Güroğlu, Kırımoluk ve Üzümlük köyleri ile Tokat ilinin Zile ilçesine bağlı Alihoca, Büyükkök, Gümüşkaşköy köylerinde ve İstanbul ve Ankara'nın birçok semtinde de İmam Rıza Ocağı talibi bulunmaktadır. Bu yerleşim birimlerimde her sene cem ibadeti yapılmaktadır. (K.K.1 - K.K.3-K.K.4-K.K.6)

Y.C.S: Günümüzde hâlen cem ibadeti yapıyor musunuz?

Ş.P: Evet, cemlerimizi her sene yapıyoruz.

Y.C.S: Cemlerinizi hangi bölge ve illerde yapıyorsunuz?

Ş.P: İstanbul'da, Ankara'da ve yöremizde taliblerimizin bulunduğu köylerde cemlerimizi her sene yapmaya çalışıyoruz.

Y.C.S:Canların cemlere girebilmesinde hangi koşullar aranmaktadır?

Ş.P: Herkes ceme giremez. Yanlış yapmayan, hakkıyla kazanan, doğru ahlaklı olan kişiler ceme girebilir. Küs olan, düşkün olan, dargın olan, müşkülü olan asla ceme giremez.

Y.C.S:Cem ne demektir? Sizin ocağınızda yapılan cemler kaç çeşittir?

Ş.P: Cem, Alevilerin ibadetidir. Bizler ilk olarak "Abdal Musa Cemi"ni yaparız. Abdal Musa cemi, birlik ve beraberlik cemidir. Abdal Musa ceminden sonra "Görgü Cemi" yapılır. Görgü ceminde musahipli olan canlar dara kaldırılır ve sorgudan geçirilir. Görgü ceminden sonra, perşembe gününü cuma gününe bağlayan gece "Cumalık Cemi"ni yapmaktayız. Bu cemlerimizi elimizden geldiğince her sene yapmaya çalışıyoruz.

Y.C.S:Ocağınız Pençeli mi yoksa Erkânlı(Tarıklı) mıdır?

Ş.P:Biz cemlerimizde çoğunlukla Tarık'la hizmetimizi yaparız. Erkan'ın olmadığı yerde ise Pençe hizmetini uygularız¹².

Y.C.S: Tarık veya Pençe hizmetini hangi cemlerde uygularsınız?

Ş.P: Görgü ceminde Tarık veya Pençe hizmeti yoktur. Görgü ceminde musahipli canlar sorgu- sualden geçerler. Musahipli canlara, Cumalık ceminde ya Pençe vurulur ya da Tarık çalınır.

Y.C.S: Erkân(Tarık) ne demektir?

Ş.P: İnancımızda, Tarık'ın çok büyük bir yeri vardır. Tarık, "tuba ağacı"ndan yapılmıştır. Tuba Ağacı da cennette bulunmaktadır. Tarık, bir asa şeklindedir; ama bizim için çok kutsaldır.

Y.C.S:Pençe-i Ali Aba nedir? Bilgi verebilir misiniz?

Ş.P:Pençe, beş kişiyi temsil eder, yani Ehl-i Beyt'i ifade etmektedir. Hz. Muhammed, İmam Ali, Fatima Anamız, İmam Hasan ve İmam Hüseyin Pençe-i Ali Aba'yı oluşturur.

¹² İstanbul'un ilçelerinde yapılan cem ibadetlerinde Tarık hizmeti uygulanmaktadır. (K.K.1)

Ankara'nın Mamak ilçesinde yapılan cemlerde Tarık hizmeti uygulanırken; Çankaya ilçesi İlker semtinde ise yapılan cemlerde Pençe hizmeti uygulanır. (K.K.1- K.K.3-K.K.6)

Y.C.S: Ocağınızda yapılan cem ibadetlerinde on iki hizmet yürütülür mü?

Ş.P: Abdal Musa ceminde Miraçlama okunmaz, çerağ(delil) uyandırılmaz ve post(seccade) serilmez. On iki hizmeti sadece musahipli olan canlar yürütebilir. Abdal Musa cemi, birlik ve beraberlik cemi olduğu için o cemde musahipli olmayan canlarda bulunduğundan on iki hizmet yürütülmez. On iki hizmeti, sadece Görgü ve Cumalık cemlerinde yürütürüz.

Y.C.S:Cemlerinizde on iki hizmet kapsamında hangi hizmetler yürütülmektedir?

Ş.P:Pir hizmeti, mürşid hizmeti, rehber hizmeti, saki hizmeti, zakir hizmeti, iznikçi(ıbrıktar hizmeti), selman(süpürge hizmeti), kurbancı, çerağcı(delil hizmeti), gözcü, kapıcı, peyik(haberci). Cemlerimizde bu hizmetler yürütülmektedir.

Y.C.S:Cemlerinizde on iki hizmetten biri olan zakirlik hizmetini dede mi yoksa zakir mi yürütür?

Ş.P: Zakirlik hizmetini, dede de yürütebilir; ama ilk şart cemde zakirin bulunmasıdır. Eğer zakir yoksa dede bu hizmeti yürütür.

Y.C.S:Ocağınızda musahiplik kurumu var mıdır ve hâlen işlevselliğini sürdürmekte midir?

Ş.P:Evet, musahiplik kurumu vardır. Bizler hâlen musahipliği yürütüyoruz. Musahiplik, Alevi inancının, olmazsa olmazıdır.

Y.C.S:Musahip olabilmenin ne gibi şartları vardır?

Ş.P: Bizim ilk şartımız, musahip olacak kişilerin evli olmasıdır. Musahip olacak canlar, birbirlerini gönülden sevmelidirler. Kişiliklerinin uyuşması gerekmektedir.

Y.C.S: İkrar verme ne demektir, ne tür koşulları vardır?

Ş.P:Musahip olacak dört can, cemde dar meydanına gelir ve pirin, mürşidin, rehberin, tüm cemaatin huzurunda ikrar verirler. İkrar veren canlar, Hak-Muhammed-Ali yolunda yürümek isterler. Bizler, her sene Görgü cemimizi yaparız ve her sende yeni canlar ikrar vererek bu ulu yola girerler.

Y.C.S: Görgü cemlerinde musahipli olan canlar dara kaldırılır. Musahipli olanlar neden dara kaldırılır?

Ş.P: Dara kaldırılmak, Cenab-ı Allah'ın huzuruna çıkmaktır. Dört çeşit dar vardır: Darı Fatıma, Darı Fazlı, Darı Nesimi ve Darı Mansur. Canlar, bir sene zarfında yaptığı her şeyi dar meydanında açıklar ve sorgu-sualden geçer. Dar meydanındaki canlar; pirin, mürşidin, rehberin, tüm cemaatin huzurunda razılık ve helallik ister.

Y.C.S: Düşkünlük nedir ve ocağınızda bu kurum hâlen işlevselliğini sürdürmekte midir?

Ş.P: Düşkünlük, bizim ocağınızda uygulanmaktadır. Düşkün olanlar, kesinlikle ceme alın-

maz. Düşkün olan kişiye yaptığı suça göre ceza verilir. 3 yıl, 7 yıl, 12 yıl ve 40 yıl ceza süreleri vardır ve hatta kişi bir ömür boyu düşkün bırakılır. Cana kıyan, kötü huyları olan, ahlaksızlık yapan, hızsızlık yapan kişiler düşkün kabul edilir. Düşkünlerin bırakın cemde, toplumda dahi yerleri yoktur. O kişilerin toplumda selamı da alınmaz. Bunları gören toplum ibret almalıdır. Düşkünlük çok ağır bir durumdur. Allah, kimsenin başına vermesin.

Y.C.S: Cemleriniz sırasında okunan duvaz imamlar, mersiyeler, deyişler ve nefesler hangi ozanlara aittir?

Ş.P:Şah İsmail Hatai, Pir Sultan, Kul Himmet, Nesimi, Virani gibi ulu ozanlarımızdan; ayrıca Seyyid Nizamoglu ve Edip Harabi'den de nefesler okuruz.

Y.C.S: Cemlerinizde hangi tür müzik aletlerini kullanırsınız?

Ş.P:Bizim cemlerimizde bağlama çalıyoruz. Eski zamanlarda, köyde yaptığımız cemlerde ise uzun sap bağlama ile cura da kullanılırdı; ama günümüzde çoğunlukla kısa sap bağlama çalınır.

Y.C.S:Kurbanın Alevi inancındaki yeri ve önemi nedir? Hangi hayvanlar kurban olarak tığlanır?

Ş.P:İsmail Peygamber için kurban bayramında kurban kesilir. Muharrem ayında, 12 gün oruç tutulduktan sonra “*şükür kurbanı*¹³”mızı keseriz. Abdal Musa ve Görgü ceminde de inancımız gereği kurbanlarımızı keseriz. Koç veya koyun kurban olarak tığlanabilir.

Y.C.S:Aleviliğin inanç sisteminde var olan semahın manası nedir?

Ş.P:Semah, miraçlamada geçiyor. Kırklar meclisinde Peygamber Efendimiz ile birlikte kırklar semaha kalktılar. Semah, bizim ibadetimizdir. Semahın, cem ibadeti dışında dönülmesi çok yanlıştır ve büyük bir günahdır.

Y.C.S:Cem ibadeti sırasında semah ne zaman ve kaç kişiyle dönülmektedir?

Ş.P:Cemin mühürlenmesi sırasında okunan Miraçlama'nın sonunda coşa gelen canlar semaha dururlar. 3 veya 5 kişiyle dönülmektedir.

Y.C.S:Cemlerinizde ne tür semahlar dönülür?

Ş.P: Bizim cemlerimizde semahın özel bir adı yoktur. Semah, kırklar meclisinde dönüldüğü için bizler kırklar semahı diyoruz.

Y.C.S:Dem, dolu veya bade ne demektir? Ocağınızda bu tür bir uygulama var mıdır?

Ş.P:Günümüzde bizim cemlerimizde böyle bir uygulama yoktur. Eski zamanlarda yaptığı-

13 İmam Zeynel Abidin, Kerbela olayında sağ olarak kurtulmuş ve bu nedenle Ehl-i Beyt'in nesli devam etmiştir. Yaşanan bu olay, Alevi toplumu tarafından çok önemsenmektedir. Muharrem ayında, 12 İmam orucu sonunda İmam Zeynel'in anısına kurbanlar kesilir. Tokat, Yozgat ve Çorum illerinde yaşayan İmam Rızalılar, Muharrem ayında kestikleri bu kurbanı “*şükür kurbanı*” demektedir. (K.K.1)

mız cemlerde ise sadece dem olarak alınıyordu. Demi bizler içki olarak görmeyiz. Dem, dualanmış bir lokmadır. Demin geçmişi kırklar meclisine dayanmaktadır.

Y.C.S:Cemlerinize yörenize ait olan kıyafetler giyilmekte midir?

Ş.P:Bizim cemlerde giydiğimiz özel bir kıyafetimiz yoktur. Bacılarımız uzun etek giyer ve başları da tülbentle örtülüdür.

Y.C.S:Ocağınızda hakullah geleneği var mıdır?

Ş.P:Hakullah geleneği vardır. Eskiden köylerimizde talipler, dedelerine hakullah olarak buğday, arpa, nohut ve mercimek verirlerdi. Günümüzde ise talibin gönlünden ne koparsa dedesine hakullah olarak vermektedir.

Y.C.S:Alevilikte Muharrem ayının yeri ve önemi nedir?

Ş.P:Muharrem ayında, 12 İmamlar orucu tutarız. Kербela olayından dolayı bu ay bizim için yassı matem ayıdır.

Y.C.S:Muharrem ayında ocağınızda ne gibi uygulamalar vardır?

Ş.P:Muharrem ayı boyunca hiçbir canlıya kıyılmaz. Kesici aletler kesinlikle kullanılmaz. Bir yaş ağacın dalının dahi kırılması çok büyük günahdır. Zevk ve sefadan uzak durulur. Kesinlikle suyu sade bir şekilde içmeyiz. Et, elma, yumurta gibi yiyecekler yenilmez¹⁴. 12 gün boyunca oruç tutulur ve 12. günün sonunda aşure lokması hazırlanır. Aşure lokması tüm eşe dosta dağıtılır.

Y.C.S:Ocağınızda Nevruz ile ilgili olarak ne tür gelenekler vardır?

Ş.P:21 Mart günü nevrzudur. Hem ilkbaharın gelişi hem de İmam Ali'nin doğum yıldönümü olduğu için önemli bir gündür. Eskiden köylerimizde nevrz günü bazı komşularımız lokma hazırlardı.

Y.C.S:Ocağınızda Hıdrellez ile ilgili yapılan uygulamalar nelerdir?

Ş.P:Hıdrellez de yaz mevsiminin gelişi açısından önemli bir gündür.

Y.C.S:Hızır kimdir?

Ş.P:Hızır, bir Nebi'dir. Hızır, ölümsüzdür; çünkü o ab-ı hayat suyundan¹⁵ içmiştir. Hızır, insanların dar anlarında, zor günlerinde imdatlarına yetişen ulu bir zattır.

¹⁴ Et ve yumurta gibi canlı varlıklardan elde edilen besilerin, Muharrem ayında yenmesi günahdır. (K.K.1) Cennette bulunduğu inanan elma da Muharrem ayında yenmez. Elma, Alevi toplumunda bir lokma olarak kabul edilir. (K.K.1-K.K.6)

¹⁵ Ab-ı Hayat'ın Türkçe manası, bengesudur. Hayat suyu, can suyu anlamına gelir. Bu sudan içen ölümsüzlüğe kavuşur. Hz. Hızır'ın, Ab-ı Hayat suyundan içtiğine inanılır. (K.K.1-K.K.4-K.K.6)

Y.C.S:Ocağınızda Hızır orucu geleneği var mıdır?

Ş.P: Hızır orucunu biz tutarız. “Çoban hesabı¹⁶”na göre 31 Ocak–1–2 Şubat Hızır orucu tutulur. Eski zamanlarda köyümüzde, 31 Ocak 1- 2 Şubat arasında toplam üç gün olmak üzere Hızır Orucu tutulurdu. Orucun son günü, yani 2 Şubat’ta sac çörekleri yapılırdı. Köyümüzde bulunan “Hüseyin Onar Dede Türbesi”nde tüm köy halkı toplanarak, o yerde oturur ve lokmalar yenilirdi. Kurbanlar kesilirdi. Hazırlanan lokmalar için dualar okunurdu.

Y.C.S: Hızır orucu tamamlandıktan sonra Hızır cemi yapılır mıydı?

Ş.P: Hızır orucunun son gününde köyün dedeleri, babaları ve yetişkinleri cem odası dediğimiz bazı evlerin büyük salonlarında oturur, muhabbet eder, gülbanklar okur ve zakirlerimiz dinlenilirdi. O gün çevre köylerden de gelen birçok konuğumuz olurdu. Cemlerde zakirlik yapan İbrahim Elibaş, Aziz Çelik, Mustafa Aydın ve Hüseyin Gayretli gibi ocakzade olan dostlarımızda köyümüze gelerek Hıdrellez günü yapılan cem erkânında deyişler, nefesler ve duvaz imamlar söylerlerdi¹⁷. Muhabbetle geçen bu akşamlar çoğu zaman sabaha kadar devam ederdi. Anlatmış olduğum olaylar 1975–1980 yılları arasında geçmektedir. Günümüzde Hızır cemlerini eskisi gibi pek yapamıyoruz.

Y.C.S:Ocağınızda ölüm ile ilgili olarak ne tür uygulamalar vardır?

Ş.P:Cenazenin defnedilmesinden sonra, cenazeye katılan canlara “kazma-kürek ekmeği¹⁸” dediğimiz yemek yedirilir. Yemekten sonra Kuran-ı Kerim okunur. 7’si, 40’ı bazen de 52 ‘si ve en son olarak da vefatından 1 sene sonra senelik ekmeği yedirilir.

Y.C.S:Ocağınızda dar kurbanı uygulaması var mıdır?

Ş.P:Musahipli olan kişinin darının çekilmesi ve “gömlekten çıkarılma¹⁹”sı gerekir. Bazı yörelerde vefatından 2–3 gün sonra veya vefat ettiği gün vefat eden kişinin darı görülüyor. Bizim yöremizde ise 1 sene sonunda yapılan Görgü ceminde vefat eden kişinin darı çekilir.

16 Tokat, Yozgat ve Çorum bölgesinde yaşayan İmam Rızalılar, Hicri Takvimi “çoban hesabı” olarak ifade etmektedirler. (K.K.1-K.K.4)

17 İbrahim Elibaş, Mustafa Aydın ve Hüseyin Gayretli Yozgat ili Çekerek ilçesinin Kırkdilim köyünde ikamet etmişlerdir. (K.K.1-K.K.3-K.K.6)

Aziz Çelik ise Yozgat ili Çekerek ilçesine bağlı Doğanöğlü köyünde ikamet etmiştir. (K.K.1-K.K.3-K.K.6)

18 Hakka yürüyen kişinin defin işleminden sonra cenazeye katılan kişilere yedirilen yemeğe “kazma –kürek ekmeği” denir ve cenazeye gelenler tarafından bu yemeğin yenilmesi çok makbul görülür. “Kazma –kürek ekmeği” ifadesi Tokat, Yozgat ve Çorum yöresinde yaşayan İmam Rızalılar tarafından çok yaygın kullanılan bir ifadedir. (K.K.1-K.K.4-K.K.6)

19 Hak-Muhammed-Ali Yolu’na ikrar vermiş olan taliplerden biri vefat edince “Dardan İndirme Erkânı” adı verilen ritüel uygulanır. Tokat, Yozgat, Çorum illerine bağlı İmam Rıza Ocaklıları dardan indirme erkânını “gömlekten çıkarma” terimiyle ifade etmektedir. Gömlekten çıkarma, terimiyle; “Hz. Muhammed ve Hz. Ali’nin musahip olduklarını ve bir gömleğin içine girerek bir vücut iki baş şeklinde çıktılarına” inanılmaktadır. Anadolu’da yer alan bazı Alevi ocaklarında ölen bir kişiye dar kurbanı kesilebilmesi için cenazenin defin edildiği günden itibaren bir yıl gibi bir süre zarfının geçmesi gerekmektedir. Tokat, Yozgat, Çorum illerine bağlı İmam Rıza Ocaklılarında da bu uygulama gerçekleştirilir. (K.K.1-K.K.2-K.K.3-K.K.6)

Y.C.S:Yörenizde ve yörenize yakın olan yerleşim birimlerinde ziyaret, türbe, yatır gibi kutsal kabul edilen mekânlara var mıdır?

Ş.P: “Yeşil Pabuç²⁰”, “Şehit²¹”, “Şeyh Resul²²”, “Gakke Golluk²³”, “Hüseyin Onar Dede Türbesi²⁴”, “Kabardıç²⁵”, “Yeşil Kanat²⁶”, “Kelca²⁷”, “Karaşeyh²⁸” gibi birçok türbe yöremizdedir ve bu türbeler yöre halkı tarafından hâlen yoğun bir şekilde ziyaret edilmektedir. Ayrıca bu türbelerin dışında ocakzade olan kişilerin mezarları ve evleri de ziyaret edilmektedir.

Y.C.S:Günümüzde, kentlerdeki Aleviler ile kırsal bölgelerde yaşayan Aleviler arasında ne gibi farklılıklar vardır? Siz bu farklılıkları hangi nedenlere bağlıyorsunuz?

Ş.P: Şehir hayatı çok zordur. Çalışma ortamları insanları çok yoruyor. Şehirde yaşayan her insan kendi işinin telaşında; ama köydeki ilişkiler daha samimi. İnançlarını farklı ölçüde, hissederek yaşıyorlar.

Y.C.S:Alevi inancı ile ilgili olarak ülkemizdeki üniversiteler ve araştırmacılar tarafından birçok bilimsel çalışma yapılmaktadır. Bu yapılan çalışmalar hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Ş.P: Bu çalışmaların çok büyük faydası vardır. Eski zamanlarda, korktuğumuzdan dolayı ibadetlerimizi gizlenerek yapardık. Alevi toplumu hep iftiralara maruz kalmıştır. Günümüzde ise araştırmacılar, bilim adamları, yazarlar, televizyon kanalları bizim değerlerimizi tanıttıyorlar ve bu sayede toplum doğru bir şekilde bilgilendirilmiş oluyor. Bu nedenle bu tür çalışmalar faydalıdır ve devam etmelidir.

20 “Yeşil Pabuç”, Yozgat ili Çekerek ilçesi Doğanolu köyünde bulunan bir ziyaretidir. (K.K.1)

21 “Şehit”, Yozgat ili Çekerek ilçesi Kırkdilim köyünde orta mahallede bulunan bir türbedir ve bu türbede toplu mezarlar bulunmaktadır. (K.K.5)

22 “Şeyh Resul”, Yozgat ili Çekerek ilçesi Kırkdilim köyünde orta mahallenin karşı yamacında bulunan bir türbedir. “Şeyh Resul” un, yöredeki köyler arasında yerleşim olarak en eski tarihe sahip olan Kırkdilim köyünün kurucusu olduğu söylenmektedir, ayrıca İmam Rıza soyununun 16 veya 17. göbeğinden olduğu tahmin edilmektedir. (K.K.5)

23 “Gakke Golluk”, Yozgat ili Çekerek ilçesi Kırkdilim köyünde Yeşil İrmak’ın Çekerek Kolu’nun kenarında bulunan bir türbedir. “Gakke Golluk” Kürtçe bir ifadedir. Türkçesi “İhtiyar Dede” anlamına gelmektedir. Yöre halkı bu türbeyi genellikle Kütçe karşılığı olan “Gakke Golluk” ifadesi ile telaffuz etmektedir. Bu türbede yatan zatın, Şeyh Resul’un oğlu ve asıl adının da “Gillik Yusuf” olduğu tahmin edilmektedir. (K.K.5-K.K.6)

24 “Hüseyin Onar Dede Türbesi”, Tokat ili Zile ilçesinin Büyükkök köyünde bulunan bir makam mezardır, asıl mezar ise Gümüşkaşköy yolu üzerinde Yeşil İrmak’ın Çekerek Kolu’nun kenarında yer alır. Bu zatın, “Gakke Golluk” in soyundan geldiği tahmin edilmektedir. (K.K.2- K.K.3-K.K.6)

25 “Kabardıç”, Tokat ili Zile ilçesinin Yücepınar köyünün üst kısmında ormanlık bir arazide bulunan bir ziyaretir. Yöre halkı tarafından “Kabardıç” ya da “Kavördüç” olarak telaffuz edilir. Rivayete göre, bu kutsal mekânın Hz. Ali tarafından ziyaret edildiğine inanılır. (K.K.4)

26 “Yeşil Kanat”, Tokat ili Zile ilçesine bağlı Ali Hoca köyü ile Yozgat ili Çekerek ilçesine bağlı Doğanolu köyü arasında yer alan ormanlık arazide bulunan bir ziyaretir. (K.K.3-K.K.4)

27 “Kelca” veya “Kelce”, diye ifade edilen türbe Tokat ili Zile ilçesine bağlı Şeyhköy merkezinde yer alır. (K.K.1-K.K.4)

28 “Karaşeyh”, Tokat ili Zile ilçesine bağlı Karaşeyh köyünün altında yer alan Yeşil İrmak’ın Çekerek Kolu’nun yamacında yer alan bir türbedir. (K.K.1-K.K.4)

Y.C.S:Tarihi süreç içerisinde Alevilerin maruz kaldığı sıkıntılara bakacak olursak, gelecek ile ilgili düşünceleriniz ve beklentileriniz nedir?

Ş.P:Aleviler geçmişte çok büyük sıkıntılar çekti, yaşananlar asla unutulmaz. İnşallah, gelecekte her şey daha iyi olur.

Y.C.S:Son olarak söylemek istedikleriniz nelerdir?

Ş.P:Sizlere yardımcı olabilmek için bildiklerimi anlattım, sağ olun.

Y.C.S: Bizimle bu anlamlı görüşmeyi yaptığınız için size çok teşekkür ediyorum. Çok değerli bilgilerinizi bizimle paylaştınız. Dilinize ve yüreğinize sağlık, çok teşekkür ediyorum, çok sağ olun.

Ş.P: Sağ olun, var olun. Bu kültüre sizin gibi insanların çok büyük katkısı oluyor. Böyle araştırmalar yaparak gelecek nesillere büyük bir emanet bırakıyorsunuz. Çok büyük emekleriniz var. Hak-Muhammed-Ali yardımcınız, Hızır yoldaşınız olsun.

SONUÇ

Anadolu Aleviliği'nin şekillenmesinde 13. yüzyıl dönemi önemli bir süreçtir. Horasan'da şekillenen Alevi-Bektaşî öğretisi 13. yüzyıldan itibaren Anadolu coğrafyasında etkin hâle gelmeye başlamıştır. Alevi-Bektaşî öğretisi, Anadolu'nun birçok bölgesinde oluşan Alevi inanç-dede ocaklarının önderliğiyle sağlam bir şekilde temellendirilmiştir. Anadolu coğrafyasında Alevi-Bektaşî öğretisini yaymak amacıyla oluşan Alevi inanç-dede ocaklarından biri de, İmam Rıza Ocağı'dır. İmam Rıza Ocağı'nın Anadolu coğrafyasında bir kolu da Tokat, Yozgat ve Çorum yöresindedir. Yukarıda yer alan söyleşide Tokat ilinden İmam Rıza Ocağı dedelerinden Şahin Petek Dede ile görüşerek, İmam Rıza Ocağı'nın Tokat, Yozgat ve Çorum illerinde günümüzde hâlen uygulaması devam ettirilen inançsal-düşünsel yapısı ve pratikleri hakkında bilgi almaya çalıştık. Alevi inanç-dede ocakları aracılığıyla sözlü bir kültür hâlinde yayılma alanı bulan Alevi-Bektaşî öğretisi ile ilgili olarak bu tür ve bu çalışmadan daha geniş kapsamlı bilimsel çalışmalar yapılarak sözlü kültür kayıt altına alınmalıdır.

KAYNAK KİŞİLER²⁹

Şahin Petek (K.K.1): 1964-Tokat/ Zile- Büyükaköz, ortaokul mezunu, emekli

İbrahim Elibaş (K.K.2): 1954-Yozgat/ Çekerek- Kırkdilim, ortaokul mezunu, emekli

29 Bu çalışma kapsamında yer alan bazı kavramların net bir şekilde ortaya konulması amacıyla değerli bilgilerinizi bizlerle paylaşarak çalışmamıza destek olan Şahin Petek Dede'ye, İbrahim Elibaş'a, Dursun Onar'a, Ali Düzenli'ye, Ercan Yıldız'a, İbrahim Seven'e ve derlemenin düzenlenmesinde yardımlarını esirgemeyen Erman Onar'a ve Tazegül Demir Hocam'a çok teşekkür ederiz.

Dursun Onar (K.K.3): 1960- Tokat/ Zile- Büyükaköz, lise mezunu, emekli

Ali Düzenli (K.K.4) : 1947-Tokat/ Zile Yücepınar, ilkokul mezunu, hoca

Ercan Yıldız (K.K.5): 1976-Yozgat/ Çekerek- Kırkdilim, lise mezunu, konfeksiyoncu

İbrahim Seven(K.K.6): 1957- Tokat/ Zile- Büyükaköz, lise mezunu, emekli

FAYDALANILAN KAYNAK

Tunceli'de Aşiret, Oymak ve Ocaklar/ Veli SALTİK–2009/ Ankara